

PISM

POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH
THE POLISH INSTITUTE OF INTERNATIONAL AFFAIRS

NR 60/2025, 3 WRZEŚNIA 2025 © PISM

KOMENTARZ

Zakończenie funkcjonowania Grupy Mińskiej OBWE

Stefania Kolarz

1 września br. Rada Ministerialna OBWE zdecydowała o zakończeniu działalności Grupy Mińskiej (GM), powołanej do rozwiązywania konfliktu o Górski Karabach. Zapowiedziała także formalne rozwiązanie jej struktur do 1 grudnia br. Tym samym OBWE przychyliła się do wniosku stron konfliktu, Armenii i Azerbejdżanu, oraz potwierdziła, że dalsze istnienie tego formatu pokojowego jest zbędne, a głównym rozjemcą w konflikcie armeńsko-azerbejdżańskim stały się Stany Zjednoczone.

W jakim celu została powołana Grupa Mińska OBWE i co udało jej się osiągnąć?

Grupa Mińska, której nazwa pochodziła od miejsca jej pierwszego zebrania, została powołana pod egidą OBWE na początku lat 90. w celu rozwiązania [konfliktu o Górski Karabach](#). Współprzewodniczyły jej Francja, Rosja i USA, a celem było doprowadzenie do pokoju między Armenią i Azerbejdżanem – deeskalacja pojawiających się między nimi napięć, ułatwianie komunikacji i budowy zaufania. Grupa nie sprostала jednak żadnemu z tych zadań. Nie udało się też zorganizować przewidzianych w jej mandacie międzynarodowych sił pokojowych OBWE. Opracowane przez GM zasady madryckie z 2007 r., które zakładały m.in. przeprowadzenie referendum w sprawie przyszłości spornego regionu, nie zostały wdrożone. Od 2016 r. Azerbejdżan stopniowo przejmował siłą rejony zajęte przez Ormian, a po II wojnie karabaskiej w 2020 r. [prym w działaniach rozjemczych wiodła Rosja, która rozmieściła w Karabachu swoje siły i zmarginalizowała GM](#). Pełnoskalowa inwazja Rosji na Ukrainę w 2022 r. faktycznie uniemożliwiła funkcjonowanie GM – choć między państwami współprzewodniczącymi od początku istnienia Grupy dochodziło do tarć, w 2022 r. Francja i USA odmówiły współpracy z agresorem.

Jaki był kontekst rozwiązania Grupy Mińskiej?

Rozwiązanie GM zostało zapowiedziane w deklaracji waszyngtońskiej z 8 sierpnia br., podpisanej przez reprezentantów Armenii i Azerbejdżanu w obecności prezydenta USA Donalda Trumpa. Wobec wniosku Armenii i Azerbejdżanu o rozwiązanie GM decyzja Rady Ministerialnej OBWE w tym zakresie była formalnością i została przyjęta za milczącą zgodą (tj. przy braku zgłoszenia sprzeciwu przez którekolwiek z 57 państw OBWE). Ponadto Rada wskazała, że wszystkie decyzje OBWE w sprawie konfliktu armeńsko-azerbejdżańskiego uznaje za niebyłe. W ślad za tym zarówno GM, jak i zajmujące się konfliktem karabaskim instytucje: Osobisty Przedstawiciel Urzędującego Przewodniczącego (w latach 1997–2021 był nim polski ambasador Andrzej Kasprzyk) i Grupa Wysokiego Szczebla ds. Planowania, formalnie zakończyły działalność 1 września br. Sekretariat OBWE ma sfinalizować kwestie administracyjne do 1 grudnia br. i wtedy GM ostatecznie przestanie istnieć.

Jakie były stanowiska Ormian i Azerów wobec rozwiązania Grupy Mińskiej?

Rozwiązanie GM jest przedstawiane przez azerskie media jako sukces Azerbejdżanu, przyznanie mu racji, że GM jest zbędna, a problem Karabachu jest jego wewnętrzną sprawą.

KOMENTARZ PISM

Jeszcze w maju br. Azerbejdżan uzależniał zawarcie pokoju od zamknięcia Grupy – odwrotnie niż Armenia, która warunkowała zgodę na likwidację GM podpisaniem traktatu pokojowego z Azerbejdżanem. Armeńscy decydenci podkreślali w ten sposób, że nie godzą się na wszystkie warunki stawiane przez Azerbejdżan, co było szczególnie istotne w kontekście rezygnacji z roszczeń o Karabach. Przez lata GM była też postrzegana przez Armenię jako element równoważący jej pozycję wobec znacznie potężniejszego Azerbejdżanu (ze względu na obecność w GM USA i Francji, gdzie prężnie działa ormiańska diaspora).

Przeciw rozwiązaniu GM protestowali przedstawiciele byłego przywództwa tzw. Republiki Górskiego Karabachu (RGK), których część obecnie rezyduje w Armenii. RGK nigdy formalnie nie była stroną procesu pokojowego. Były przewodniczący jej parlamentu nieskutecznie apelował do państw OBWE o utrzymanie istnienia Grupy, podkreślał, że konflikt nie został rozwiązany, a kwestia powrotu karabaskich Ormian do regionu, który musieli opuścić [jesienią 2023 r.](#), pozostaje otwarta.

Jakie znaczenie ma likwidacja Grupy Mińskiej?

Likwidacja Grupy Mińskiej jest kolejnym symptomem pogarszającej się kondycji OBWE i jej wizerunkową porażką.

Dążąc do likwidacji GM, Azerbejdżan wetował przyjęcie budżetu OBWE, który nie był aktualizowany od 2021 r. Zniesienie tej przeszkody ma więc szansę poprawić funkcjonowanie organizacji, o ile zastrzeżeń nie zgłosi np. [Rosja, która w przeszłości niejednokrotnie już to robiła](#). Rozwiązanie GM nie oznacza zakończenia działania innych formatów pokojowych w ramach OBWE, zwłaszcza Geneva International Discussions dotyczącego Abchazji i Osetii Południowej. Kontynuowanie tego formatu jest korzystne z perspektywy Polski, bo daje szansę na deeskalację podsycanych przez Rosję konfliktów separatystycznych.

Likwidacja GM przybliży Armenię i Azerbejdżan do podpisania traktatu pokojowego, ponieważ eliminuje jedną z dwóch kwestii, które to opóźniały. Drugą jest zmiana armeńskiej konstytucji, której obecna preambuła zawiera – zdaniem Azerbejdżanu – roszczenia terytorialne wobec niego. Armenia początkowo odrzucała ten postulat, ale aktualnie zdaje się gotowa spełnić żądania Azerbejdżanu i dokonać zmiany. Musi się to jednak odbyć na drodze referendum, które mogłoby być – według jej rządu – połączone z przyszłorocznymi wyborami parlamentarnymi. Taka decyzja wychodziłaby naprzeciw oczekiwaniom USA, które spodziewają się finalizacji procesu pokojowego do końca 2026 r.